

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3274/2024. (VII. 24.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz eljárás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.IV.37.316/2022/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a mezőgazdasági üzemközpontokról vezetett nyilvántartás részletes szabályairól szóló 38/2014. (II. 24.) Korm. rendelet 6. § (3b) bekezdése második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 26. § (1) bekezdésére alapozott alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi személy jogi képviselője (dr. Menczel Mónika ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában, illetve annak kiegészítésében elsődlegesen az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Kúria Kfv.IV.37.316/2022/6. számú ítélete, másodlagosan pedig az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a mezőgazdasági üzemközpontokról vezetett nyilvántartás részletes szabályairól szóló 38/2014. (II. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 6. § (3b) bekezdése második fordulója [helyesen második mondata] alaptörvény-ellenességének megállapítását, és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének; M) cikk (1)-(2) bekezdésének; R) cikk (3) bekezdésének; T) cikk (3) bekezdésének; XII. cikk (1) bekezdésének; XIII. cikk (1) bekezdésének; 15. cikk (4) bekezdésének; valamint 28. cikkének sérelmére alapította.
- [3] 2. A támadott ítéletben rögzített tényállás szerint az indítványozó 2020. december 31-én, egy mezőgazdasági termelő és szolgáltató zártkörűen működő részvénytársaságból történő kiválással jött létre. A jogelőd a mezőgazdasági termelőszervezetekről vezetett nyilvántartásban szerepelt. Az indítványozó tekintettel arra, hogy az alperes hatóság az indítványozót korábban – egy általa jogorvoslással nem támadott határozatával – törölte a mezőgazdasági termelőszervezetek nyilvántartásából, 2021. október 4. napján kérelmet nyújtott be alperes hatósághoz mezőgazdasági termelőszervezetként történő nyilvántartásba vétele iránt. A kérelme jogalapjául a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Fftv.) 43. § (3) bekezdésében foglaltakra, valamint a Korm. rendelet 6. § (3) bekezdés a) pontjára és (3b) bekezdésére hivatkozott. Az alperes hatóság a 2021. október 7. napján kelt határozatával az Fftv. 5. § 19. pontjára, valamint a Korm. rendelet 6. § (3) bekezdés (3b) bekezdésének második mondatára hivatkozással az indítványozó mezőgazdasági termelőszervezet nyilvántartásba vétel iránti kérelmét elutasította. Kifejtette, hogy az indítványozó a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:45. §-a által szabályozott kiválás útján jött létre, így módon a Korm. rendelet 6. § (3b) bekezdés első mondata jelen ügyben nem volt alkalmazható. Ebből

következően a hatóság szerint a Korm. rendelet 6. § (3) bekezdés a) pontjában foglalt feltétel teljesülését a jogelőd vonatkozásában nem, csak a jogutód vonatkozásában lehetett és kellett vizsgálni.

- [4] A határozatban rögzített álláspont szerint a Korm. rendelet 6. § (3) bekezdése alapján az indítványozó akkor vehető nyilvántartásba mezőgazdasági termelőszervezetként, amennyiben egyrészt igazolja, hogy a kérelem benyújtását megelőző öt évből legalább három évben értékesítésből nettó árbevétele származott, másrészt árbevétele több, mint a fele mezőgazdasági tevékenységek folytatásából származott. Tekintettel arra, hogy az indítványozó 2020. december 31. napjával került a cégnyilvántartásba bejegyzésre, ezért kizárt, hogy a Korm. rendelet 6. § (3) bekezdésében foglaltaknak saját jogán meg tudjon felelni. Az indítványozó hivatkozásaira kifejtette, hogy az Fftv. 43. § (3) bekezdésében foglalt öt éves határidő kezdő időpontja a szervezet létrejöttétől számított öt év, az adott szervezet létrejötté a cégbíróági bejegyzéshez kötődik, a jogi személy pedig nem a mezőgazdasági termelőszervezetek nyilvántartásba vételével jön létre. Határozatában kitért arra is, hogy az indítványozó, mint jogutód a jogelőd által kötött földhasználati szerződésekben a jogelőd helyére léphet, mely nem minősül új jogosultság szerzésének, így az Fftv. 38. § (1) bekezdése nem vonatkozik rá, a kiválással létrejött jogi személy földhasználati nyilvántartásba vétele ezekre a földekre megtörténhet, jelen esetben meg is történt. Mindezek mellett a határozat a kérelem elutasításáról rendelkezett.
- [5] A hatósági határozattal szemben az indítványozó keresetet terjesztett elő, annak megsemmisítését kérve. A keresetben kifejtett álláspontja szerint téves az a jogalkalmazói értelmezés, amely lehetővé teszi egy mezőgazdasági termelőszervezetből kiválással létrejött jogi személy esetén a nyilvántartásba vételének megtagadását. Az indítványozó szerint az Fftv. 43. § (3) bekezdésének megfogalmazásából az következik, hogy a kiválással létrejött jogi személy – jogutódként – *ipso iure* mezőgazdasági termelőszervezet kell legyen. Ezért a Korm. rendelet említett rendelkezéseinek alkalmazására, és ezáltal a bejegyzéshez szükséges feltételek saját jogon – azaz a jogelőd szervezet által már teljesített feltételrendszer figyelmen kívül hagyásával – történő teljesítésének megkövetelése ellentétes a törvényben írtakkal. Erre tekintettel indítványozta, hogy amennyiben az alkalmazott jogszabályoknak a hatóság által megállapított értelmezés tulajdonítható, a bíróság kezdeményezze az Alkotmánybíróságnál a Korm. rendelet 6. § (3a) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítását, mivel ebben az esetben az – amellet, hogy szerinte sérti a vállalkozás szabadságához való jogot és a tisztességes gazdasági verseny feltételeit is – ellentétes a T) cikk (3) bekezdésével és a 15. cikk (4) bekezdésével. A Veszprémi Törvényszék az alkalmazott jogszabályok tartalmának és egymáshoz való viszonyának, valamint a jogalkotó szerinte feltehető szándékának részletes kifejtése mellett a keresetet elutasította, az Alkotmánybíróság eljárását nem kezdeményezte.
- [6] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmére eljáró Kúria a törvényszéki döntésben rögzített jogi érveléssel egyetértett. Megállapította, hogy az indítványozó által a perben hivatkozott korábbi kúriai határozatban foglaltak a jelen ügyre nem lehetnek irányadók, mivel azok eltérő jogszabályi környezetben születtek [a Korm. rendelet 6. § (3b) bekezdése eltérő időállapotban, eltérő szövegezés mellett került alkalmazásra], így eltérő anyagi jogi háttérű közigazgatási jogvitának minősül, amely esetben a Kúria Jogegységi Panasz tanácsának gyakorlata értelmében nem állapítható meg ügyazonosság. Egyebekben maga is rögzítette, hogy az Fftv. indítványozó által hivatkozott – a lehetséges birtokmaximumra vonatkozó – rendelkezésének megfogalmazásából, sem pedig az Fftv. más rendelkezéséből nem vezethető le, hogy olyan törvényi vélelmet fogalmazna meg, amelynek értelmében a kiválással létrejövő jogi személy egyben automatikusan mezőgazdasági termelőszervezetként is jönne létre. Kifejtette, hogy „[a] felperes hivatkozásaival szemben a Kúria megállapította továbbá, hogy az Fftv. 43. § (3) bekezdésének a birtokmaximum számítására vonatkozó rendelkezése tartalmazza ugyan a »különválással, kiválással létrejött mezőgazdasági termelőszervezet«-re utalást, azonban sem abból, sem az Fftv. más rendelkezéséből nem következik az, hogy a különválással, vagy kiválással létrejött mezőgazdasági termelőszervezet esetében az Fftv. 5. § 19. pontjában foglalt feltételeket vélelmezni kellene, a különválással, vagy kiválással létrejött jogi személyek a jogelődjük jogán *ipso iure* mezőgazdasági termelőszervezetnek minősülnének. Mind ezért a Korm. rendelet 6. § (3b) bekezdésének második mondatát a Kúria sem találta ellentétesnek az Fftv. 43. § (3) bekezdésével, így ebben a körben az Alkotmánybíróság eljárását sem kezdeményezhette”. A Kúria mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [7] 3. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybírósághoz. A későbbi kiegészítéssel egységes szerkezetbe foglalt indítványában a támadott kúriai döntés megsemmisítését elsődlegesen az Abtv. 27. §-a alapján, a bírói jogértelmezés alaptörvény-ellenességére tekintettel; másodlagosan pedig az Abtv. 26. § (1) bekezdésében foglaltak alapján, az alkalmazott jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapításával összefüggésben kérte.

- [8] Az Abtv. 27. §-ára alapított indítványi elemmel kapcsolatban az indítványozó a Korm. rendelet 6. § (3a) bekezdésének – általa „Fftv.-kollíziós rendelkezésnek” nevezett – második mondata bíróságok általi értelmezését vitatta. Álláspontjának lényege, hogy mivel az Fftv. 43. § (3) bekezdése „a különválással, kiválással létrejött mezőgazdasági termelőszervezetre” nézve határozza meg a megengedett legnagyobb birtokméret számításának módját, szerinte a múlt idő használatából adódóan egyértelmű az a jogalkotói szándék, amely szerint a termelőszervezeti minőség magából a kiválás (és különválás) tényéből fakad. Emiatt, amennyiben a bírósági jogértelmezés szerint a Korm. rendelet említett rendelkezését, amely a mezőgazdasági termelőszervezetként történő (jövőbeni) nyilvántartásba-vételhez szükséges feltételek teljesülésének vizsgálatára vonatkozóan tartalmaz előírásokat [az átalakulástól eltérő egyéb módokon, de jogutódlással létrejött egyes szervezetek tekintetében kizárja a feltételek vizsgálata köréből a jogelő által korábban teljesített feltételeket] az ügyében is – az ítéletekben rögzített tartalommal – alkalmazni kell, úgy az ilyen jogértelmezés egyrészt az Fftv.-vel ellentétes, másrészt pedig az Alaptörvény számos rendelkezésének [B) cikk (1) bekezdésének; M) cikk (1)-(2) bekezdésének; R) cikk (3) bekezdésének; T) cikk (3) bekezdésének; XII. cikk (1) bekezdésének; XIII. cikk (1) bekezdésének; 15. cikk (4) bekezdésének; valamint 28. cikkének] sérelmét is eredményezi, mivel ez gyakorlatilag kizárja az indítványozó nyilvántartásba vételét is.
- [9] Az indítványozó véleménye szerint lehetséges lett volna ügyében olyan jogértelmezés is, amely nem vezetett volna jogai sérelmére „[e]z pedig az, hogy az Fftv.-kollíziós rendelkezés (de legkevesebb annak második mondata) nem alkalmazható azon jogi személy esetében, amely az Fftv. 43. § (3) bekezdés alapján már megelőzően létrejött mezőgazdasági termelőszervezet (vagyis nem »mezőgazdasági termelőszervezetnek minősül«, hanem *ipso iure* már az)”. A támadott kúriai döntés azonban – csakúgy, mint a jogerős ítélet – nem ezt az álláspontot foglalta el; erre tekintettel az indítványozó álláspontja szerint a bírói jogértelmezés az Alaptörvény fent említett rendelkezéseinek a sérelmét okozta.
- [10] Ezen panaszem kapcsán az indítványozói érvelés – a kormányrendeletnek a törvénnyel való állítólagos ellentétén kívül – a jogbiztonsággal, a vállalkozás szabadságával, a tisztességes gazdasági versennyel, és a tulajdonhoz való joggal kapcsolatos alaptörvényi rendelkezések [B) cikk (1) bekezdés; M) cikk (1)-(2) bekezdés; XII. cikk (1) bekezdés; XIII. cikk (1) bekezdés] vonatkozásában tartalmaz részletesebb kifejtést. Ezek lényege, hogy a vitatott bírói értelmezés nem felel meg a B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiságból fakadó kiszámíthatóság, előre láthatóság és „gazdasági kalkulálhatóság” követelményének, mivel abból következően az indítványozó által már korábban is, így a jogelő részeként is végzett évtizedes mezőgazdasági tevékenysége, amelyhez a meglévő munkaerő-összetétel, termelési szerkezet, üzemi kultúra, géppark stb. alkalmazkodott, még évekig (a nyilvántartásba vételig) nem folytatható. Ez az indítványozó szerint egyben sérti a vállalkozás szabadságához való jogát, valamint – tekintettel arra, hogy az indítványozó megítélése szerint a jogutódlással (kiválással) történő létrejötte okán „kvázi örökösnek” tekintendő, ami miatt szerinte meg kellene, hogy illessék a jogelő által megszerzett jogok – sérti a tulajdonhoz való jogát is.
- [11] Az indítványozó másodlagosan, arra az esetre, ha megállapítható, hogy a bíróságoknak a jogértelmezésüknek megfelelő tartalommal kellett ügyében alkalmazniuk a Korm. rendelet 6. § (3a) bekezdését, az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján ezen rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását kérte. Véleménye szerint ugyanis, ha a bíróságok által kibontott tartalom az említett rendelkezés helyes értelmezése, úgy az a jelen határozat I. 3. a) pontjában fentebb kifejtettek szerint a Korm. rendelet törvénnyel [Fftv.] való ellentétét eredményezi, ami pedig az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdésébe és 15. cikk (4) bekezdésébe ütközik. Ezen felül – az Abtv. 27. §-a szerinti panaszem kapcsán a fentebb ugyancsak kifejtett érvek alapján – szintén sérti a B) cikk (1) bekezdését; az M) cikk (1)-(2) bekezdését; az R) cikk (3) bekezdésének; a XII. cikk (1) bekezdését; valamint a XIII. cikk (1) bekezdését is.
- [12] Az indítványozó kifejtette továbbá, hogy a Korm. rendelet érintett szabálya eltérően kezeli az átalakulással és a szintén jogutódlással, de egyéb módokon létrejött jogalanyokat; ez pedig egyben „hátrányos megkülönböztetést is eredményez annyiban, hogy a támadott jogszabályhely alapján az átalakulással létrejövő jogutód a jogelődje gazdasági eredményeit hozzászámíthatja a mezőgazdasági termelőszervezeti minőséghez szükséges kritériumokhoz, míg az egyéb módon – pontosabban a jogszabályhely alapján „egyéb módon”-nak titulált, de társasági jogi értelemben ténylegesen szétválással vagy összeolvadással létrejövő – jogutód azonban nem”. Az indítvány ugyanakkor az Alaptörvény XV. cikke sérelmének megállapítására irányuló indítványt nem tartalmaz.
- [13] A beadvánnyal kapcsolatos szakmai álláspontjáról az Agrárminisztérium *amicus curiae* beadványban tájékoztatta az Alkotmánybíróságot. Levelében a miniszter ismertette az Fftv.-nek az ügy szempontjából releváns, az indítványozó által is hivatkozott rendelkezéseinek tartalmával kapcsolatos jogalkotói értelmezését, valamint a Korm. rendelet érintett, korábban többször módosított és időközben már nem hatályos rendelkezésének ezek-

kel kapcsolatos viszonyát; valamint az ügyben alkalmazandó időállapotban hatályos szövegváltozat megalkotásával elérni kívánt korábbi jogalkotói szándékot csakúgy, mint a mezőgazdasági termelőszervezetkénti nyilvántartásba-vételt korábbi ilyen szervezetből kiválással létrejött jogi személyként elérni kívánó szervezetek számára nyitva álló jelenlegi, a 6. § (3a) bekezdésének hatályon kívül helyezése révén fennálló jogszabályi lehetőségeket. Mindezek alapján alakította ki véleményét a konkrét ügyben előterjesztett alkotmányjogi panaszban foglalt indítványokkal, érveléssel kapcsolatban.

II.

[14] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett, releváns rendelkezései:

„XII. cikk (1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

[15] 2. Az Fftv. indítványban érintett, 2021. I. 1. - 2021. XII. 24. napja között hatályos rendelkezései:

„5. §

[...]

19. mezőgazdasági termelőszervezet: a mezőgazdasági igazgatási szerv által e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott feltételek alapján nyilvántartásba vett, tagállami székhelyű jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet,

a) amelynek

aa) alaptevékenysége olyan mező-, erdőgazdasági tevékenység, illetve kiegészítő tevékenység, amelyet a jogügyletet megelőzően legalább 3 éve folyamatosan folytat,

ab) éves értékesítése nettó árbevételének több mint a fele a mező-, erdőgazdasági tevékenységből, illetve a kiegészítő tevékenységből származik, és

ac) legalább egy vezető tisztségviselője, vagy a cégvezetője a mező-, erdőgazdasági tevékenységet, illetve a kiegészítő tevékenységet a szervezetben fennálló tagsági viszonyához kapcsolódóan gyakorolja, és e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú szakképzettséggel vagy szakképesítéssel, vagy a mezőgazdasági igazgatási szerv által igazolt legalább 3 éves üzemi gyakorlattal rendelkezik, vagy

b) amely újonnan alapított mezőgazdasági termelőszervezetnek minősül,

c) amely nemzeti park igazgatóságának minősül;

[...]

„40. § (1) A 38. § (1) bekezdésében meghatározott jogcímeken alapuló földhasználat jogát (e fejezetben a továbbiakban együtt: földhasználati jogosultság) – a (2)–(5) bekezdésben meghatározott esetek, továbbá a rekreációs célú földhasználati szerződés kivételével – földműves és mezőgazdasági termelőszervezet szerezheti meg.”

„43. § (1) A földhasználati jogosultság megszerzésének megengedett mértékére – a (2)–(3) bekezdésben meghatározott eltérésekkel – a 16. § (2)–(5) bekezdésében foglaltak az irányadók.

(2) A birtokmaximum 1800 hektár terület nagyság mértékig meghaladható a mezőgazdasági termelőszervezet legalább 1 éve tagjának tulajdonában álló föld használatával.

(3) A különválással, kiválással létrejött mezőgazdasági termelőszervezet esetében – a létrejöttétől számított 5 évig – a megengedett birtokméretbe a jogelőd birtokában lévő összes föld terület nagyságát be kell számítani.

„72. § Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben állapítsa meg

[...]

f) a földművesek és a mezőgazdasági termelőszervezetek nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat;”

[16] 3. A Korm. rendelet érintett, 2018. VI. 19. – 2022. XII. 31. napja között hatályos rendelkezései:

„6. § (3) A szervezet mezőgazdasági termelőszervezetként való nyilvántartásba vétele iránti kérelmében
 a) igazolja, hogy a kérelem benyújtását megelőző öt évből legalább három évben értékesítésből nettó árbevétele származott, továbbá, hogy az éves értékesítése – az eladott mező- és erdőgazdasági áruk beszerzési értékével és a közvetített mező- és erdőgazdasági szolgáltatások értékével csökkentett – nettó árbevételének több mint a fele a mezőgazdasági tevékenysége folytatásából származott,
 b) a szervezet legalább egy vezető tisztségviselőjére vagy a cégvezetőjére vonatkozóan igazolja, hogy a szervezetben a fennálló tagsági viszonyához kapcsolódóan folytatja a szervezet főtevékenysége szerinti mezőgazdasági tevékenységet, és
 c) a b) pontban meghatározott személyre vonatkozóan megteszi az 5. § (1) bekezdés a) pontjában, illetve az 5/A. §-ban foglaltakról szóló igazolását,
 d) – a c) pontban meghatározottak hiányában – igazolja, hogy a szervezet legalább egy vezető tisztségviselője vagy a cégvezetője – a 2. §-ban foglaltak figyelembevételével – 3 éves üzemi gyakorlattal rendelkezik.
 (3a) Az állam, települési és a fővárosi önkormányzat (a továbbiakban együtt: önkormányzat) vagy költségvetési szerv 100%-os tulajdonában álló szervezet esetében a (3) bekezdés b) pontjában foglaltak helyett igazolni kell, hogy az adott szervezet az állam, az önkormányzat, illetve a költségvetési szerv 100%-os tulajdonában áll, ezért a Földforgalmi tv. 5. § 19. pont a) pont ac) alpontja szerinti feltételt nem kell vizsgálni. A (3) bekezdés c) pontja vagy a (3) bekezdés d) pontja szerinti igazolással a szervezet valamely vezető tisztségviselőjének vagy a cégvezetőjének kell rendelkeznie.
 (3b) A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:39. §-a szerinti átalakulással létrejött szervezet esetében a (3) bekezdés a) pontjában foglaltak meglétét a jogelőd és jogutód szervezet vonatkozásában is vizsgálni kell. Egyéb jogutódlás folytán létrejött jogi személy esetében a (3) bekezdés a) pontjában foglalt feltétel a jogelőd szervezet vonatkozásában nem vizsgálható.
 (4) A (3) bekezdés c) és d) pontjában foglalt feltételek fennállását jogi személy vezető tisztségviselő esetében a nevében eljárásra kijelölt személy vonatkozásában kell igazolni.”

III.

- [17] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Ezért az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott formai és tartalmi követelményeknek.
- [18] 1.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés) a)–f) pont] – az alábbiakban kifejtettek szerint, részben – eleget tesz. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt határidőn belül terjesztette elő az első fokon eljáró bíróságnál; megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 27. §-a, 26. § (1) bekezdése], és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B) cikk (1) bekezdés; M) cikk (1)–(2) bekezdései; R) cikk (3) bekezdés; T) cikk (3) bekezdés; XII. cikk (1) bekezdés; XIII. cikk (1) bekezdés; 15. cikk (4) bekezdés; valamint 28. cikk]; az indítvány továbbá tartalmaz a bírói ítélet és a támadott jogszabály alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést; valamint kifejezett kérelmet a Kúria támadott döntése, illetve a Korm. rendelet 6. § (3b) bekezdése második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjai].
- [19] 1.2. Az Alkotmánybíróság megállapította ugyanakkor, hogy az indítvány által az Alaptörvénynek az Abtv. 27. §-a és 26. § (1) bekezdése tekintetében egyaránt, és lényegében azonos tartalommal hivatkozott M) cikk (1)–(2) bekezdéseire, R) cikk (3) bekezdésére, T) cikk (3) bekezdésére, 15. cikk (4) bekezdésére, valamint 28. cikkére – tekintettel arra, hogy azok nem tartalmazzák az indítványozóra nézve az Alaptörvényben rögzített, az Abtv. alapján alkotmányjogi panaszban hivatkozható jogot – alkotmányjogi panasz nem alapítható {vö. pl.: 3021/2019. (I. 21.) AB végzés, Indokolás [24]; 3273/2023. (VI. 9.) AB végzés, Indokolás [39]}.
- [20] Az indítványozó – a vállalkozáshoz való joga sérelmével összefüggésben – hivatkozott továbbá arra is, hogy a mezőgazdasági termelőszervezetként történő nyilvántartásba-vételhez szükséges feltételek teljesíthetősége tekintetében az átalakulással létrejött jogi személyekhez képest a támadott bírói jogértelmezés, illetve jogi szabályo-

zás vele szemben hátrányos megkülönböztetést eredményez. Ugyanakkor az indítvány az Alaptörvény XV. cikkének rendelkezéseit – az érvelés tartalma alapján annak (1) bekezdését – a megsérteni vélt, és a kért megsemmisítés(ek)e)t megalapozó alaptörvényi rendelkezések között nem jelölte meg: sem az Abtv. 27. §-a, sem pedig a 26. § (1) bekezdése szerinti eleme tekintetében nem alapított ezen cikk sérelmére kérelmet.

- [21] Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az indítványnak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére vonatkozó érvelésének csak azon része volt érdemben vizsgálható, amely azzal kapcsolatos, hogy a jogutódlással történő létrejötte okán őt „kvázi örökösként” megillette volna nyilvántartásba-vétel joga. Ennek oka a következő.
- [22] Az indítványozó tulajdonhoz való jogával összefüggésben az Alkotmánybíróság leszögezi, hogy a támadott szabályozás, mint a mezőgazdasági termelőszervezetként történő nyilvántartásba való bejegyzés egyik feltételének igazolási módjára vonatkozó előírás és az indítványozó tulajdonhoz való joga között csak nagyon távoli összefüggés tárható fel. A Korm. rendelet támadott szabálya nem tartalmaz olyan előírást, amely a jogi személy indítványozó tulajdonában álló, az indítványban említett üzem, berendezések, eszközök vonatkozásában bármilyen rendelkezést rögzítene; ilyenek megszerzése, értékesítése, netán elvonása, lefoglalása tárgyában sem rendelkezik. A sérelmezett előírás ezen vagyontárgyak állagát, értékét érintő előírást szintén nem tartalmaz. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése kapcsán a 8/2021. (III. 2.) AB határozat például – más, korábbi döntésekre utalással – az alábbiak szerint foglalta össze az irányadó alkotmánybírósági gyakorlatot: „Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében előírt rendelkezés alapvető jogi oltalomban részesíti tulajdont. Az Alkotmánybíróság felfogása szerint a tulajdon alkotmányjogi oltalma az értékgarancia és a közérdekű korlátozás ismérvei mentén elsősorban az állam közhatalmi beavatkozásaival szemben nyújt védelmet. Az Alkotmánybíróság emlékeztet az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében elismert tulajdonhoz fűződő jog körében kialakított következetes gyakorlatára, amely szerint az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével, sem a birtoklás, használat, rendelkezés részjogosítványai, sem pedig negatív és abszolút jogként való meghatározásával. Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkor közjogi és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A tulajdonhoz való alapjog a már megszerzett tulajdont, illetve kivételes esetekben a tulajdoni várományokat védi.
- [23] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes álláspontja szerint önmagában a gazdasági vagy rendszeres jövedelemszerző tevékenység, a vállalkozási tevékenység jövőbeni nyereségének reménye nem tekinthető az alkotmányos tulajdonjog által elismert és védett tulajdoni várománynak, vagyis nem áll az Alaptörvény XIII. cikkének oltalma alatt {3024/2014. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [43]–[44]}. [...] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ugyancsak nem áll az alkotmányjogi tulajdon védelme alatt a gazdasági tevékenység ellátásához vagy a vállalkozási tevékenység folytatásához szükséges beruházások piaci értékállósága {3194/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [23]} és nem tekinthető tulajdoni várománynak a gazdasági tevékenységből várható vagy remélt bevétel és nyereség sem. Önmagában a hosszabb vagy határozatlan időre szóló működési engedély alapján végzett gazdasági tevékenység és az abból származó rendszeres jövedelem nem jelenti egyúttal, hogy az adott gazdasági tevékenység megszerzett tulajdonnak vagy alkotmányosan védett tulajdoni várománynak tekinthető {3194/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [19] és [24]}. Ezt az érvelést erősíti, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint sem önmagában gazdasági tevékenység, sem a vállalkozások és a vállalkozók által a gazdasági tevékenység végzéséhez szükséges ráfordítások és eszközök megtérülése, piaci értékállósága nem áll az Alaptörvény XIII. cikkének oltalma alatt {3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [44]–[45]}.« {3076/2017. (IV. 28.) AB határozat, Indokolás [50]}” {lásd: 8/2021. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [126]}.
- [24] Mindezekre tekintettel az indítványban a nyilvántartásba történő bejegyzés megtagadása és az indítványozó állított tulajdoni sérelme között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés nem volt megállapítható. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint pedig „[a]z Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja értelmében az indítvány akkor tartalmaz határozott kérelmet, ha bemutatja az Alaptörvényben biztosított – és a panaszos állítása szerint megsértett – jog sérelmének lényegét és egyértelmű indokolást ad elő arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés, illetve jogszabály miért és mennyiben ellentétes az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban felhívott szabályával. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint tehát az indítvány érdemi elbírálásának akadály, ha az indokolás hiányosságai miatt a kérelem nem felel meg a határozottság követelményének, illetve nem kapcsolja össze alkotmányjogilag értékelhető módon az Alaptörvény felhívott rendelkezését a sérelmezett bírói döntéssel {3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3102/2015. (V. 26.) AB végzés, Indokolás [24]; 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}” {legutóbb lásd: 3548/2023. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [19]}

- [25] Mindezek miatt az indítványnak az Alaptörvény M) cikk (1)–(2) bekezdéseire, R) cikk (3) bekezdésére, T) cikk (3) bekezdésére, XV. cikkére, 15. cikk (4) bekezdésére, valamint 28. cikkére alapított elemeit, valamint a XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére vonatkozó érvelés egy részét az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta; az indítványozónak a hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos érvét pedig kizárólag a XII. cikk (1) bekezdésével és a XIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben esetlegesen lefolytatható érdemi vizsgálata során, ezen alapjogok állított sérelmével összefüggésben vehette figyelembe.
- [26] Az Alkotmánybíróság a jelen ügy kapcsán is hangsúlyozza továbbá, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, a jogállamiság megsértésére vonatkozó tartalommal önállóan nem alapítható alkotmányjogi panasz, mert az nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a B) cikk (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt csak két kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – vizsgálja érdemben {3033/2013. (II. 12.) AB határozat, Indokolás [7]}. A jelen ügyben azonban az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének megsértésére nem önálló tartalommal, hanem egy másik alaptörvényi cikkhez kapcsoltn (is) hivatkozott, ily módon ez utóbbi tekintetben nincs akadálya annak, hogy a B) cikk (1) bekezdése egy esetleges érdemi elbírálás során a jogállamiság, különösen a jogbiztonság szempontjából más alaptörvényi cikkel összekapcsoltn értékelésre kerüljön {lásd hasonlóan: 1/2024. (I. 9.) AB határozat, Indokolás [50]}.
- [27] 1.3. Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított kérelemmel összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapította a következőket is. A Korm. rendelet 6. §-ának indítványozó által kifogásolt (3b) bekezdésének második mondatát a 103/2018. (VI. 11.) Korm. rendelet 11. §-a léptette hatályba 2018. VI. 19. napjával. A (3b) bekezdés szövege ezt követően több alkalommal módosult. Az indítványozó által kifogásolt második mondatát előbb 2023. V. 15. napjával a 170/2023. (V. 12.) Korm. rendelet 31. §-a változtatta meg olyan módon, hogy annak értelmében ezen időponttól a jogutódlásnak az átalakulástól eltérő módjával létrejött jogi személy esetében a (3) bekezdés a) pontjában foglaltak teljesülése a továbbiakban nem volt feltétele a jogutód szervezet mezőgazdasági termelő-szervezetként való nyilvántartásba vételének. Ezt követően pedig, a 31/2024. (II. 24.) Korm. rendeletnek a 6. §-t érintő átfogó módosítását követően 2024. II. 25. napjától a 6. § nem tartalmaz (3b) bekezdést.
- [28] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor az Abtv. 41. § (3) bekezdése alapján a már hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezések esetleges Alaptörvénybe ütközését is vizsgálja, amennyiben azok konkrét esetben még alkalmazandóak; a Korm. rendelet 6. § (3b) bekezdésének módosítása, illetve hatályvesztése tehát nem képezte akadályát az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján másodlagosan előterjesztett indítványozói kérelem elbírálásának.
- [29] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen 27. § (1) bekezdés és a 26. § (1) bekezdés szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29. § szerinti feltételeket.
- [30] 2.1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdésében és 26. § (1) bekezdésében meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó, mint az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló közigazgatási határozat felülvizsgálatára irányuló per felperese, nyilvánvalóan érintettnek tekinthető.
- [31] Az indítványozónak nem áll rendelkezésre további jogorvoslati lehetőség, ezért a panasz az Abtv. 27. § (1) bekezdés b) pontjában és 26. § (1) bekezdés b) pontjában, valamint az Ügyrend 32. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt követelményeknek eleget tesz.
- [32] 2.2. Az Abtv. 27. §-ra hivatkozással a bírói jogértelmezéssel szemben előterjesztett elsődleges indítványozói kérelem tárgyában az Alkotmánybíróság az alábbi megállapításokat tette.
- [33] Az Abtv. 29. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel a befogadhatóság (vagylagos) tartalmi feltételeivel összefüggésben az indítvánnyal kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [34] 2.2.1. Az Abtv. említett rendelkezésében írt alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést illetően az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az indítvány kapcsán elméletileg vizsgálható két alaptörvényi rendelkezés – az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése és a XIII. cikk (1) bekezdése – tartalmát érintően {a vállalkozáshoz való jog kapcsán lásd pl.: {3076/2017. (IV. 28.) AB határozat, Indokolás [56], 6/2023. (VI. 6.) AB határozat, Indokolás [60]}, {25/2015. (VII. 21.) AB határozat [73]; a

tulajdonhoz való jog kapcsán lásd. pl.: 3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [49]–[51], 8/2021. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [126]; 25/2021. (VIII. 11.) AB határozat, Indokolás [99]]. A jelen alkotmányjogi panasz mindezekhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.

- [35] 2.2.2. A másik – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre vonatkozó – feltételt érintően az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja, ugyanakkor – hatáskör hiányában – nem bocsátkozik szakjogi kérdések ismételt felülbírlatába.
- [36] A rendelkezésre álló iratok és a perben irányadó jogszabályi rendelkezések alapulvételével megállapítható volt, hogy az ügyben eljáró bíróságok, így a támadott döntést hozó Kúria is, az elbírálás során az alkalmazandó jogszabályok megfelelő időállapotban hatályos szövegét azonosították; azok értelmezését – többféle értelmezési módszert is figyelembe véve – és a konkrét ügyben való mikénti alkalmazásuk szempontjait (az indítványozónak már a per során is előadott alkotmányossági kifogásait is értékelve) részletes indokolás mellett a támadott döntéseikben rögzítették. Kitértek a Korm. rendelet alkalmazandó szabályainak változásaira, és az azokban szerintük megjelenő jogalkotói szándéokra is. Rögzítették azt is, hogy az Fftv. 5. §-ának 19. pontja határozza meg, hogy mely jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező (a törvény végrehajtására kiadott rendeletben foglaltak szerint nyilvántartásba vett) szervezetek minősülnek mezőgazdasági termelőszervezetnek; a – az indítványozó által a per során hivatkozott – 43. § azonban kizárólag a földhasználati jogosultság maximumára (birtokmaximum) vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz. Abból pedig, hogy ennek (3) bekezdése ezen szabályozáson belül a mezőgazdasági termelőszervezetek, mint földhasználók esetében külön kitér arra is, hogy a kiválás (és különválás) révén létrejött ilyen szervezetek esetében – a birtokmaximum meghatározása tekintetében – a létrejöttüktől számított 5 évig a megengedett birtokméretbe a jogelőd birtokában lévő összes föld területnagyságát is be kell számítani, a bíróságok érvelése szerint semmilyen módon nem következik és nem vezethető le, hogy korábbi mezőgazdasági termelőszervezetekből kiválás útján létrejövő jogi személyek automatikusan, a törvény erejénél fogva maguk is ilyen szervezetté válnának. Arra, hogy az ilyen szervezetek nyilvántartásába történő bejegyzésre (és ilyen módon az adott jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek mezőgazdasági termelőszervezetként is történő működésnek megkezdésére) milyen feltételek mellett kerülhet sor, az Fftv. 72. § f) pontjában írt felhatalmazás alapján a Korm. rendelet szabályai az irányadóak. Mindezek alapján állapították meg, hogy a Korm. rendeletnek az indítványozó által sérelmezett – a jelen határozat IV. részében külön is vizsgált – előírása az indítványozóra nézve is alkalmazandó volt; ennek álláspontjuk szerint helyes szakjogi következményeit pedig döntéseikben levonták.
- [37] Önmagában az, hogy – ellentétben az indítványozóval – a bíróságok egymással és a szakhatósággal is egybehangzóan arra a szakjogi következtetésre jutottak, hogy az indítványozó, mint kiválással létrejött jogi személy nem válik *ipso iure* mezőgazdasági termelőszervezetté; ahhoz az ezen szervezetek nyilvántartásába történő bejegyzés, ennek érdekében pedig a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekben előírt feltételek – az azokhoz előírt megszorítások mellett történő – teljesítése és igazolása is szükséges, az Alkotmánybíróság megítélése szerint alkotmányjogi szempontból nem veti fel az indítványozó által hivatkozott Alaptörvényben rögzített jogoknak a bírói jogértelmezés révén történő megsértését.
- [38] Az Alkotmánybíróság tehát mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány Abtv. 27. §-ára alapított eleme valójában a támadott bírói döntés és az abban rögzített jogértelmezés felülmérlegelésére irányul. Az Alkotmánybíróság azonban nem negyedfokú bíróság, és az alapügyekben elbírált, nem alkotmányossági, hanem szakjoginak tekintendő kérdések ismételt felülbírlatára nem rendelkezik hatáskörrel.
- [39] Az Alkotmánybíróság mindezek miatt a jelen ügyben is fontosnak tartotta hangsúlyozni, hogy – az alkotmányjogi panaszban írtakból kitűnően az indítványozó által is ismert – töretlen gyakorlata szerint a „bírói döntés elteni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági

- szervezet feletti »szuperbíró» szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [40] Összefoglalva: az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet az Abtv. 27. §-a szerinti panaszelem vonatkozásában az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességgént lehetne értékelni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát megalapozhatná.
- [41] Az Alkotmánybíróság mindezen szempontokra figyelemmel a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Kfv. IV.37.316/2022/6. számú ítélete elleni alkotmányjogi panaszt, mint önálló petitumot az Abtv. 64. § d) pontja alapján, az Ügyrend 64. § (2) bekezdésében foglaltak szerint visszautasította.
- [42] 2.3. Az Alkotmánybíróság külön is vizsgálta, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panasz megfelel-e a befogadhatóság törvényi feltételeinek.
- [43] Az indítvány az Abtv.-nek a formai előírásokra, valamint a tartalmi követelményeknek az érintettségre, és a jogorvoslatok kimerítésének kötelezettségére vonatkozó részének az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított eleme tekintetében is a jelen határozat III. 1. pontjában, valamint 2.1. pontjában fentebb írtak szerint tesz eleget.
- [44] Az Abtv. 29. §-ában támasztott feltétel vonatkozásában az alkalmazott jogszabály alaptörvény-ellenességének vizsgálatára irányuló panaszelem tekintetében ugyanakkor az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítvány megfelel: alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként érdemi vizsgálat során válaszolható csak meg, hogy a Korm. rendelet 6. § (3b) bekezdésének korábban hatályos második mondata sérthette-e az indítványozónak az Alaptörvény XII. cikk (1) és XIII. cikk (1) bekezdésében rögzített jogait. Erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt befogadta.
- [45] Az Alkotmánybíróság az eljárást az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, az indítvány befogadásáról szóló külön döntés mellőzésével folytatta le.

IV.

- [46] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [47] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként röviden áttekintette az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján előterjesztett indítványelem kapcsán a fentiek szerint vizsgálható alaptörvényi rendelkezésekkel [XII. cikk (1) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése] összefüggésben kialakított gyakorlatát.
- [48] 1.1. Az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése a foglalkozás szabad megválasztásához és a vállalkozáshoz való jogot egy rendelkezésben rögzíti. Az indítványozói hivatkozás alapján – továbbá tekintettel arra is, hogy az indítványozó jogi személy – a jelen ügy szempontjából ezen rendelkezésnek a foglalkozás megválasztása, mint természetes személyhez fűződő jog szabadságát garantáló részére az Alkotmánybíróság vizsgálata nem terjedhetett ki.
- [49] A vállalkozáshoz való jog kapcsán az Alkotmánybíróság korábban már kifejtette, hogy „[a]z Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdését érintő alkotmánybírói gyakorlat lényege a következőképpen foglalható össze: »a vállalkozáshoz való jog alapjog, amely azt jelenti, hogy bárkinek az Alaptörvényben biztosított joga a vállalkozás, azaz üzleti tevékenység kifejtése. A vállalkozás joga azonban egy bizonyos, a vállalkozások számára az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének biztosítását, másként megfogalmazva a vállalkozóvá válás lehetőségének – esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korlátozott – biztosítását jelenti. A vállalkozás joga nem abszolutizálható, és nem korlátozhatatlan: senkinek sincs alanyi joga egy meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek adott vállalkozási jogi formában való gyakorlásához. A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltételül –, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást {54/1993. (X. 13.) AB határozat, ABH 1993, 340, 341–342.; megerősítette a 32/2012. (VII. 4.) AB határozat, Indokolás [155]}. Az Alkotmánybíróság a vállalkozáshoz való alapjog alkotmányos tartalmának a meghatározása során arra is rámutatott, hogy »[a] vállalkozáshoz való jognak nem tulajdonítható olyan jelentés, amely szerint a már működő vállalkozásokra vonatkozó jogi környezet módosíthatatlan lenne” {282/B/2007. AB határozat, ABH 2007, 2168.; megerősítette a 32/2012. (VII. 4.) AB határozat, Indokolás [161]}.

- [50] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a foglalkozáshoz, vállalkozáshoz való alapjog a szabadságjogokhoz hasonló védelemben részesül az állami beavatkozások és korlátozások ellen. [...] A foglalkozáshoz, vállalkozáshoz való jogot az veszélyezteti a legsúlyosabban, ha az ember az illető tevékenységtől el van zárva, azt nem választhatja. A szubjektív feltételek előírása is a választási szabadság korlátozása. Ezek teljesítése azonban elvileg mindenkinek nyitva áll (ha nem, akkor a korlát objektív). Ezért a jogalkotó mozgástere némileg nagyobb, mint az objektív korlátozásnál. Végül a foglalkozás gyakorlásának korlátai jórészt szakmailag és célszerűségi szempontokból indokoltak, alapjogi problémát csak határesetekben okoznak {21/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 117, 121.; megerősítette a 3134/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [13]} « {3194/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [28]; lásd legutóbb: 17/2018. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [112]} »Az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése ismeri el a vállalkozás szabadságát, alapjogi védelem alá helyezve a vállalkozás megkezdését és folytatását is {vö. 3194/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [30]–[31]; 17/2018. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [114]} « {8/2019. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [45], vö. még: 3222/2019. (X. 11.) AB határozat, Indokolás [14]}.
- [51] A vállalkozáshoz való jog mint alapjog védelmi köre tehát egyaránt kiterjed a piacra lépésre (egy adott vállalkozási tevékenység szabad »választására«, a vállalkozóvá válásra és a tevékenység megkezdésére), továbbá egy már megkezdett tevékenység folytatására is, hangsúlyozva azonban, hogy a szóban forgó alapjog a jogi környezet változatlanlanságát nem garantálja. A szubjektív és a szigorúbban megítélendő objektív – azonban mindkét esetben az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében írt teszt szerint elbírálandó – korlátok különbözősége pedig alapvetően abban áll, hogy a szubjektív feltételek teljesítése elvileg bárki számára lehetséges, míg ehhez képest objektív korlátok alatt a vállalkozni kívánó személyétől független előírásokat kell érteni.” {lásd: 3/2020. (I. 3.) AB határozat, Indokolás [35]–[36]}
- [52] 1.2. Tekintettel arra, hogy az indítványozó arra is utalt, hogy jogutódlással történő megalakulása okán őt „kvázi örökösként” is megilletné a tulajdonjogi védelem, továbbá az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése a tulajdon mellett az örökléshez való jogot is nevesíti, az Alkotmánybíróság a jelen ügy kapcsán fontosnak tartotta rögzíteni, hogy az indítványozó, mint – egy korábban már mezőgazdasági termelőszervezetként működő jogi személyből – kiválással létrejött jogi személy nem tekinthető az alaptörvényi védelem szempontjából „örökösnak”. Az indítványozót a tulajdoni védelem az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése [„A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.”] értelmében általánosságban megilleti ugyan; azonban a jogi személyeknek egy másik jogi személyből a Ptk. 3:45. §-a által szabályozott kiválással történő létrejötte és a Ptk. Hetedik könyvében szabályozott öröklés, mint az ember hagyatékának a halálával történő átszállása egymással sem szakjogi, sem alkotmányjogi értelemben nem vethető össze; annak ellenére sem, hogy mindkét esetben jogutódlásra – a kiválás esetén (szemben például a Korm. rendelet érintett rendelkezésben is említett átalakulással) ráadásul csak részleges jogutódlásra – kerül sor. Erre tekintettel pusztán amiatt, hogy az indítványozó a „mezőgazdasági termelőszervezet” minősítést, bejegyzést, mint az őt a jogutódlással történő létrehozatal tényére tekintettel jogutódként – megfogalmazása szerint „kvázi örökösként” – megillető vagyoni értékű jogra tekint, a bejegyzésnek a támadott rendeleti szabályon alapuló megtagadásával összefüggésben nem merül fel az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése által garantált örökléshez való jog alkotmányos sérelme.
- [53] Mindezek miatt az Alkotmánybíróság örökléshez való joggal kapcsolatos gyakorlatának, mint a jelen ügy szempontjából eleve nem alkalmazható megállapítások összességének a jelen határozatban történő bemutatása nem volt szükséges.
- [54] 2. Mindezeket követően az Alkotmánybíróság az Fftv. és a Korm. rendelet szabályait; azok jelentőségét és egymáshoz való viszonyát; valamint utóbbinak az indítványozó által sérelmesnek tartott 6. §-a változásait tekintette át. Azt, hogy a vállalkozáshoz való jog és a tulajdonjog tekintetében a törvény, és az annak végrehajtására kiadott Korm. rendelet szabályai milyen korlátozásokat tartalmaznak, továbbá azok szükségességét és arányosságát az Alkotmánybíróság a fentebb, a IV. 1. pontban [1.1-1.2. pontokban] már felidézett, a XII. cikk (1) bekezdése és XIII. cikk (1) bekezdése kapcsán korábbi döntéseiben kidolgozott alkotmányossági szempontok mentén vizsgálta.
- [55] 2.1. Az Alkotmánybíróság – a határozott időtartamra nem közeli hozzátartozók között szerződéssel alapított haszonélvezet és használat jogának 2014. május 1. napjával a törvény erejénél fogva történő megszűnésével

összefüggésben – a 25/2015. (VII. 21.) AB határozatban {lásd különösen: Indokolás [43]–[51]} foglalta össze a termőföldek tulajdoni és használati viszonyainak rendezése körében az Fftv. elfogadásával bevezetett koncepcionális változásokat, és azok jogpolitikai indokait.

- [56] Ennek, valamint a törvény jogalkotói indokolásának értelmében a 2014. május 1. napjával hatályba lépett Fftv. elfogadásával a törvényalkotó célja az volt, hogy átformálja a mezőgazdasági területek tulajdonjogának, illetve használati jogának megszerzésével kapcsolatos korábbi szabályozást. Az Fftv. végrehajtotta azt a rendszerváltást követően általánosan elismertté és elfogadottá vált, az Alaptörvény P) cikke által immár alkotmányosan is oltalmazott nemzetstratégiai célt, aminek lényege, hogy termőföld alapvetően csak az azt megművelő természetes személy tulajdonában lehessen. Ezzel összefüggésben szabályozott úgy az Fftv., hogy a hatályba lépését követően befektetési célzattal, vagyis a földárak emelkedéséből eredő haszonszerzés céljából nem szerezhető termőföldtulajdon. A preambulumból megállapíthatóan a törvénynek – az ún. „zsebszerződések” háttérbe szorításán kívül – további jogpolitikai célja volt egyebek mellett az is, hogy a kialakuló új üzemi szervezetek működését hatékonyan elősegíthesse; élet- és versenyképes mezőgazdasági termelés folytatására alkalmas méretű földbirtokok jöjjenek létre; a birtokelaprózódások hátrányos következményei a mezőgazdaság tulajdoni szerkezetét ne terheljék, a földművesek pedig zavartalan mezőgazdasági termelést folytathassanak.
- [57] A törvényalkotó reagálni kívánt továbbá arra is, hogy az Fftv. megalkotását megelőző földjogi szabályozás az uniós jognak a tőkeáramlásra, a letelepedési jogra vonatkozó szabályaival ellentétes rendelkezéseket is tartalmazott, amelyek tekintetében a Magyar Állam legfeljebb a csatlakozást követő 10 évig, 2014. április 30-áig tartathatott fenn eltérő szabályozást, tulajdonszerzési tilalmakat és korlátozásokat. A törvényalkotó ezért a földtulajdoni, földhasználati viszonyok olyan – teljes – újragondolását kívánta elvégezni az Fftv.-ben, amelynek révén az új szabályok a közösségi normákhoz is illeszkednek.
- [58] Az Fftv. elsősorban és meghatározóan a termőföldtulajdon, illetve a földhasználati jogok forgalmát szabályozza, de tartalmazza az alapvető szabályokat a földhasználati nyilvántartásról és – legfőképp utaló, illetve felhatalmazó rendelkezések révén – a mezőgazdasági termelőszervezetek nyilvántartásáról is, amelyek az új szabályozási koncepcióban már a földforgalom alapvető jelentőségű intézményeinek tekinthetők.
- [59] Az Fftv. elszakadt a földszerzési korlátozásoknak a korábbi, személyekre központosító szabályozási módjától, amely Magyarország Európai Unió kötelezettségei alapján sem lett volna fenntartható, és helyette a mezőgazdasági gazdálkodók földellátására helyezte a hangsúlyt. Főszabály szerint – ha a törvény másként nem rendelkezik – a föld tulajdonjogát belföldi természetes személy és tagállami állampolgár szerezheti meg [Fftv. 10. § (1) bekezdés]. Az Fftv. két nagy csoportot képez a földtulajdont megszerzők tekintetében. Az egyik csoportba a földműves tartozik, akinek a fogalmát az Fftv. 5. §-ának 7. pontjában foglalt értelmező rendelkezés határozza meg. Az Fftv. említett értelmező rendelkezése alapvetően mezőgazdasági szakirányú képzettséghez, vagy folyamatosan három évig Magyarországon folytatott mezőgazdasági tevékenységhez köti a földműves státuszát. A földműves tulajdonjogot legfeljebb 300 hektár mértékig (ide számítva a tulajdonában és haszonélvezetében is tartott föld mértékét); földbirtokot pedig a földműves (és a mezőgazdasági termelőszervezet) legfeljebb 1200 hektár [bizonyos kivételes esetekben 1800 hektár] mértékig szerezhet [vö. Fftv. 16. §, 43. §].
- [60] Az Fftv. az elővásárlási jogok árnyalt rendszerén keresztül igyekszik elérni azt a jogpolitikai célt, amely szerint a helyben lakó földműveseket kell olyan helyzetbe hozni, hogy élet- és versenyképes mezőgazdasági termelés folytatására alkalmas méretű földbirtokok jöjjenek létre. Az Fftv. – indokolt kivételektől eltekintve – alapvetően kizárja a mezőgazdasági termelést nem folytató bármely személy – ide értve a jogi személyeket is – földtulajdon-, illetve földhasználati jog-szerzését, illetve egy hektárban maximálja azt kifejezetten alkotmányos indokokra történő hivatkozással [lásd az Fftv. 10. § (2) bekezdését és a törvényjavaslathoz fűzött miniszteri indokolást]. Az említett törvényi rendelkezés megalkotásának az indokát a törvényalkotó a spekuláció megakadályozásában látta; a törvényalkotó a földművesként dolgozókat kívánta előnyben részesíteni a pénzügyi befektetési céllal földet vásárlókkal szemben. Bizonyos kivételektől eltekintve a jogi személyek tekintetében – így a mezőgazdasági termelőszervezetek tekintetében is – a tulajdonszerzést kizárja az Fftv., azzal, hogy számukra a különböző földhasználati jogok megszerzését teszi lehetővé, mégpedig a fent említett birtokmaximumra is figyelemmel.
- [61] A törvényalkotó határozott célja volt, hogy nemzeti elbánást nyújtson a földszerzésben az Európai Unió és az Európai Gazdasági Térség (EGT) tagállamai, valamint a külön nemzetközi szerződés szerinti államok földműveseinek, amelyet a „földműves” törvényi fogalmának a meghatározásánál az Fftv. akként érvényesít, hogy az alatt a tagállami polgárt is érteni kell – amennyiben a további törvényi feltételeknek megfelel. A törvényalkotó ezen túlmenően ugyanakkor a helyben lakó földműveseket előnyben részesíti, ami a jogalkotó álláspontja szerint „összhangban van a közösségi jognak a letelepedés és a tőkeáramlás szabadságára vonatkozó rendelkezéseivel, nyilvános, áttekinthető, objektív feltételeken alapuló korlátozást valósít meg, és egyben szolgálja a nemzeti birtokpolitikai célokat” [Fftv. általános indokolás, 7. pont].

- [62] Fontos részét képezik az Fftv.-nek a tilalmazott magatartások (a tilalmazott földszerzések és a birtokkoncentráció) elleni küzdelem eszközeit meghatározó rendelkezések, amelyek között a legjelentősebbek: a megállapodások kötelező nyilvánosságra hozatala; a tulajdon, illetve a haszonbérleti szerződések hatósági engedélyhez való kötése és ennek megfelelő nyilvántartása; a földszerzésnek a művelési kötelezettséghez való kötése és annak elmulasztása esetére a bírsággal való fenyegetés; a kényszerhasznosításba vétel; a földszerzés lehetőségéből meghatározott időre való kizárás.
- [63] Az Fftv. IV. fejezete rendezi a föld használatának és hasznosításának a további szabályait. E körben úgy rendelkezik, hogy a tulajdonos a föld használatát, hasznosítását az Fftv.-ben meghatározott természetes személy, valamint jogi személy javára haszonbérlet, feles bérlet, részesművelés, illetve szívességi földhasználat jogcímén engedheti át meghatározott módon és mértékben – vagyis a használat jogcímére és mértékére is az Fftv. rendelkezései az irányadók. A tulajdonszerzéshez képest lényeges különbség, hogy földhasználati jogosultság megszerzésére nem csak természetes személy földműves, hanem mezőgazdasági termelőszervezet [Fftv. 5. § 19. pont] is jogosult. Földhasználati jogosultságot csak olyan személy vagy szervezet szerezhet, aki vállalja a föld megművelésének a kötelezettségét. A birtokmaximum 1200 ha, amelynek a mértéke termelőszövetkezet esetén – kivételes esetben – egy évig meghaladható. A haszonbérleti szerződés időtartamát az Fftv. kifejezetten meghatározza: határozott idejű szerződés, amely legalább egy gazdasági évre, legfeljebb 20 évre köthető meg. A törvény az előhaszonbérleti jogok differenciált rendszerével kívánja elérni azt a jogalkotói célt, hogy élet- és versenyképes mezőgazdasági termelés folytatására alkalmas méretű földbirtokok jöjjenek létre. A földhasználati jogcímen keletkezett birtok jogszerűségének biztosítása érdekében a törvényalkotó a haszonbérleti szerződés (és más földhasználatot keletkeztető jogcímek) érvényességét és hatályosságát is hatósági jóváhagyáshoz köti, amely alól csak szűk körű kivételt tesz az Fftv.-ben.
- [64] A mezőgazdasági termelőszervezet fogalmát a törvény 5. § 19. pontja határozza meg. Az Fftv. ezen rendelkezése előírja ezen minőség elnyeréséhez a tagállami székhelyű jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek számára bizonyos konkrét feltételek teljesítését, továbbá – a törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott feltételek alapján történő – nyilvántartásba vételét. Az Fftv. 72. § f) pontja pedig kifejezett felhatalmazást rögzít a Kormány számára, hogy rendeletben állapítsa meg a földművesek és a mezőgazdasági termelőszervezetek nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat.
- [65] Az Fftv. a földhasználati jogosultság megengedett mértékére (birtokmaximum) vonatkozó rendelkezésében [Fftv. 43. § (3) bekezdés] ugyan külön is megemlíti a kiválással (és a különválással) létrejött mezőgazdasági termelőszervezeteket; azonban velük kapcsolatban mindössze azt az előírást rögzíti, hogy létrejöttüktől számított 5 évig az ilyen szervezet által birtokban tartható terület nagyság számítása során a jogelődjük által birtokolt összes föld terület nagyságát be kell számítani. A jelen ügy megítélése szempontjából lényeges, hogy ezen túlmenően az Fftv. nem tartalmaz semmilyen rendelkezést a korábban már mezőgazdasági termelőszervezetnek minősülő szervezetből történő kiválásra nézve; így arra nézve sem, hogy az ilyen módon létrejövő újabb szervezet pusztán a kiválás jogi ténye folytán, a törvény erejénél fogva minősülne mezőgazdasági termelőszervezetnek.
- [66] 2.2. A Korm. rendelet 5. §-5A. §-a a természetes személyek földművesként történő; 6. §-a a szervezetek mezőgazdasági termelőszervezetként történő; 7. §-a pedig a szervezetek újonnan alapított mezőgazdasági termelőszervezetként történő nyilvántartásba vételéhez szükséges feltételeket, illetve a nyilvántartásba vételre irányuló kérelemhez szükséges, ezek teljesítéséről szóló igazolásokat tartalmazza.
- [67] A jelen ügy szempontjából lényeges 6. § a Korm. rendelet 2014. II. 25-i hatályba lépése óta többször is módosult. A 341/2016. (XI. 17.) Korm. rendelet 16. § (2) bekezdésével beiktatott, az indítványozó által támadott (3b) bekezdés eredeti szövege még nem tartalmazta az indítványozó számára sérelmes második mondatot. Mindössze annyit rögzített, hogy „[a] Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:39. §-a szerinti átalakulással létrejött szervezet esetében a (3) bekezdés a) pontjában foglaltak meglétét a jogelőd és jogutód szervezet vonatkozásában is vizsgálni kell”. Ennek hatályba lépését, vagyis 2016. XII. 2. napját megelőzően pedig a 6. § egyáltalán nem tartalmazott (3b) bekezdést; vagyis a Korm. rendelet nem szólt külön a jogutódlással létrejött szervezetek esetében a nyilvántartásba történő bejegyzéshez szükséges feltételek teljesítésének szabályairól. Mindezekre tekintettel születhetett meg a Kúria – indítványozó által már a perben is hivatkozott – Kfv. II.38.054/2016/4. számú, ugyan 2017. október 4. napján kelt, de még a 2015. december 21-én hatályos szövegváltozat alapján meghozott ítélete, amelynek értelmében {lásd. Indokolás [17]} „sem az R.-nek, sem az Fftv.-nek nem kell kifejezett rendelkezést tartalmaznia arra, hogy a mezőgazdasági termelőszövetkezet jogutódja a jogelőd jogán kérheti a mezőgazdasági termelőszövetkezetkénti nyilvántartásba vételét, mert [...] az Fftv. és az R. rendelkezései nem zárják ki, hogy a jogutód is kérhesse a mezőgazdasági termelőszövetkezetkénti nyilvántartásba vételét, amennyiben a jogelődje mezőgazdasági termelőszövetkezetnek minősült [...]”.

- [68] Az ítélet meghozatalát követően azonban a jogalkotó kifejezett rendelkezéssel – a 6. § (3b) bekezdésének a 103/2018. (VI. 11.) Korm. rendelet 11. §-ával beiktatott, 2018. június 19. napjától hatályos második mondatával – egyértelművé tette és kodifikálta azon szándékát, hogy egyéb [nem átalakulás] jogutódlás folytán létrejött jogi személy esetében a jogutód szervezetnek kell önállóan megfelelnie a nyilvántartásba vétel feltételeinek. A módosításra a szakminiszter által az Alkotmánybíróságnak megküldött állásfoglalásból is kitűnően a földművesekről, a mezőgazdasági termelőszervezetekről, valamint a mezőgazdasági üzemközpontokról vezetett nyilvántartás 4 éves fennállása tapasztalatainak értékelése és a jogalkalmazói gyakorlatból eredő visszajelzések alapján került sor, célja pedig az volt, hogy kizárja a jogutódlás visszaélésszerű gyakorlásából eredő, mezőgazdasági termelőszervezetként történő nyilvántartásba vételt érintő anomáliákat.
- [69] 2.3. Mint az a 2.1. és 2.2. pontban írtak alapján látható tehát, az Fftv. általában is számos korlátozást tartalmaz a termőföldek tulajdonlása és birtoklása tekintetében, amelyek egy része – a sarkalatos törvényben adott felhatalmazás alapján – adott esetben a Korm. rendelet egyes előírásaiban is realizálódik, másrészt pedig a tulajdonhoz való jog és a vállalkozáshoz való jog érvényesülését is érintheti. Az Fftv.-ben foglalt – kivétel nélkül az említett pontokban már említett alkotmányos célok elérésére hivatott – korlátozások egy részét az Alkotmánybíróság korábban már vizsgálta, más részét pedig nem; ugyanakkor a jelen ügy kapcsán megállapítható, hogy az indítvány alapján az Alkotmánybíróság ezúttal is kizárólag ezen korlátozás-összeség egyik eleme, jelen esetben a mezőgazdasági termelőszervezetek – azon belül is a kiválással létrejött jogi személyek – nyilvántartásba vételével kapcsolatos előírások tekintetében folytathatta le vizsgálatát, és ennek során csak az azokban esetlegesen megjelenő korlátozás szükségessége és arányossága volt vizsgálható.
- [70] 3. Az Fftv. tehát a hazai (és tagállami) illetőségű földművesek, és mezőgazdasági termelőszervezetek – fenntartható, gazdaságos és életképes mértékben történő – földtulajdonhoz, illetve birtokhoz jutása; a zsebszerződések és a földspekuláció visszaszorítása; európai uniós kötelezettségek teljesítése, és a nemzeti elbánás és a közösségi (tagállami), valamint a belföldi földművesek közötti egyenlő elbánás biztosítása; a korábbi, személyekre központosító földszerzési korlátozások rendszerének átalakítása; valamint Magyarország Alaptörvényének a természeti erőforrásokra, különösen a termőföld védelmére és fenntartására vonatkozó előírásainak előmozdítása érdekében került megalkotásra. Ezen, alkotmányosan igazolható célok érdekében vezetett be korlátozásokat a lehetséges földtulajdon és -birtok megengedett legnagyobb mértéke vonatkozásában úgy a magánszemélyek, mint a jogi személyek tekintetében (azzal, hogy utóbbiak termőföld-földtulajdont alapvetően nem, csak szűk körű, törvényi kivétellel szerezhettek).
- [71] 3.1. Mindezekkel összefüggésben az Fftv. a szervezetek (jogi személyek és azzal nem rendelkező szervezetek) vonatkozásában csak a mezőgazdasági termelőszervezetként elismert és nyilvántartásba bejegyzett mezőgazdasági termelőszervezetek vonatkozásában teszi lehetővé a földhasználatot (és csak azt). Meghatározza továbbá az ezen szervezetek által bármely jogcímen együttesen használható, birtokban tartható földterületek nagyságának maximumát (lásd: Fftv. 16. §, 43. §). Az ilyen szervezetként történő elismeréshez (nyilvántartásba vételhez) feltételrendszert rögzített (lásd: Fftv. 5. § 19. pont). Ennek lényege, hogy csak a mezőgazdasági (és erdőgazdasági, valamint ezekhez kapcsolódó kiegészítő) tevékenységet alaptevékenységként, meghatározott ideje (legalább 3 év) folyamatosan végző, éves értékesítése nettó árbevételének több mint felét ilyen tevékenységből szerző olyan szervezet vehető nyilvántartásba mezőgazdasági termelőszervezetként, amelynek legalább egy vezető tisztségviselője idevágó szakirányú végzettséggel és legalább 3 éves – mezőgazdasági igazgatási szerv által igazolt – üzemi gyakorlattal rendelkezik. A törvény felhatalmazást adott továbbá a Kormány számára [lásd.: Fftv. 72. § f) pont] a nyilvántartásba vételre vonatkozó szabályok rendeletben történő megalkotására.
- [72] Az ezen felhatalmazás alapján született Korm. rendelet a 6. §-ának (3) bekezdésében a mezőgazdasági termelőszervezetek vonatkozásában rögzíti, hogy a kérelemben az Fftv.-ben az ilyen szervezetként történő elismeréshez előírt feltételek teljesítését igazolni kell; illetve részletezi ennek módját, lényeges tartalmát [a (3) bekezdés a) pontjában tulajdonképpen az Fftv. 5. § 19. pontja a) pontjának aa) pontjában (tevékenység és árbevétel); a (3) bekezdés b) pontjában pedig annak ab) pontjában (vezető tisztségviselő szakirányú végzettsége) írt feltételekre vonatkozóan].
- [73] A Korm. rendelet 6. §-ának a jelen ügy elbírálása szempontjából irányadó, korábban hatályos szövegváltozatának (3a) bekezdése arra nézve tartalmazott rendelkezéseket, hogy az állam és az önkormányzatok, illetve költségvetési szervek 100 %-os tulajdonában álló szervezetek esetében ezek az igazolások milyen módon és feltételekkel lehetségesek. Az indítványozó által sérelmezett (3b) bekezdése pedig a jogutódlással létrejött szerve-

zeteknek az Fftv. 5. § 19. pontja a) pontjában írt feltételekre visszautaló, a Korm. rendelet 6. § (3) bekezdés a) pontjában rögzített, az árbevétel több mint felének a kérelem benyújtását megelőző 5 évből legalább 3 évben folyamatosan végzett mezőgazdasági tevékenységből származásának igazolása tekintetében tartalmazott előírásokat. Az első mondat az átalakulással létrejött szervezetek tekintetében rögzítette, hogy ezen feltétel teljesítését a jogelőd és a jogutód vonatkozásában egyaránt vizsgálni kell; míg a jogutódlás egyéb módjaival, így az indítványozóhoz hasonlóan kiválással létrejött szervezetek esetében pedig kifejezetten kizárta ezen feltételnek a jogelőd szervezet vonatkozásában történő vizsgálatát.

- [74] 3.2. A fentiek figyelembevételével az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a támadott rendelkezés – tekintettel arra, hogy alkalmazása révén az indítványozó mezőgazdasági termelőszervezetkénti nyilvántartásba vételére irányuló kérelme elutasításra került – érintette az indítványozó vállalkozáshoz való joga gyakorlását.
- [75] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg; ilyen jog kizárólag más alapvető jog vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan és csak az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- [76] Mindezekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság elsőként leszögezi, hogy a jelen ügyben feltárható összefüggésekben – a jelen határozat 3.1. pont a) pontban írtaknak megfelelően – a korlátozásra törvényben, az Fftv. idézett rendelkezéseiben került sor, amelyek meghatározzák, hogy egy adott szervezet milyen feltételek teljesítése esetén ismerhető el mezőgazdasági termelőszervezetként. Ugyanakkor azt, hogy az Fftv.-ben rögzített, a nyilvántartásba vétellel összefüggő korlátozásoknak való megfelelést az egyes gazdasági szereplők, jelen esetben a jogutódlás különböző módjaival létrejött, a nyilvántartásba történő bejegyzést kérelmező egyes szervezetek vonatkozásában konkrétan hogyan lehet ellenőrizni, számon kérni, már a Korm. rendelet támadott rendelkezése szabályozza. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megítélése szerint függetlenül attól, hogy a korlátozó előírások törvényi szinten kerültek rögzítésre, azoktól a jelen indítvány alapján nem lehetett különválasztva kezelni az ezen előírásokat a gyakorlatban realizáló rendeleti szabályokat sem. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványozónak az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított, kizárólag a rendeleti szabályokat támadó elemét nem utasíthatta vissza amiatt, hogy – a támadott jogszabályhely téves megjelölése folytán – ne lenne megállapítható a támadott rendelkezések, valamint az érintett alapjogoknak az indítványozó által alapítvány-ellenesnek tekintett korlátozása között az alkotmányjogilag értékelhető kapcsolat.
- [77] A Korm. rendelet a törvény felhatalmazása alapján, a benne foglaltak végrehajtása – és a feltételek mikénti igazolásának és magának a nyilvántartásba történő bekerülésnek a részletszabályainak megalkotása – érdekében került elfogadásra. A Korm. rendeletben a nyilvántartásba vételt kérő szervezetekkel szemben (és egyébként a földműveskénti nyilvántartásba vételt kérő magánszemélyekkel szemben is) támasztott, az Fftv. által előírt feltételek [amely tehát valójában maga az alapjogi korlátozás] teljesítésének igazolására vonatkozó szabályok léte az Alkotmánybíróság megítélése szerint – a korábban kifejtetteknek megfelelően – alkotmányosan igazolható célok, elismerhető értékek védelmét hivatott előmozdítani. Mivel a törvényhozói akarat ezen védendő értékekkel összhangban arra irányult, hogy nem minden, hanem csak meghatározott feltételeknek megfelelő szervezet (és magánszemély), és nem korlátlan nagyságú földterületen, hanem csak meghatározott területnagyságig folytathat mezőgazdasági termelő tevékenységet, az ehhez megkövetelt – a „mezőgazdasági termelőszervezet” kategóriájában megtestesülő – minőség értelemszerűen csak akkor nyerhető el az érintett szervezetek számára, amennyiben igazolni tudják, mégpedig a Korm. rendeletben foglalt részletszabályoknak megfelelően, a törvényi feltételek teljesítését. Másként fogalmazva, egy frissen létrejött szervezet függetlenül attól, hogy milyen módon (jogutódlással, vagy újonnan) jött létre, csak abban az esetben válik mezőgazdasági termelőszervezetté, ha a törvényi feltételek teljesítését igazolja, és ennek alapján az illetékes hatóság az ilyen szervezetek nyilvántartásába – a Korm. rendeletben rögzített, adott időpontban hatályos – eljárási szabályoknak megfelelően bejegyezte.
- [78] Az ehhez vezető eljárás szabályainak [és az ahhoz kapcsolódó, a jogalkotó által megkövetelt mindenkori igazolási kötelezettségeknek] a rögzítése még akkor is, ha az egyben a törvényben foglalt [jelen esetben az indítványozó vállalkozáshoz és tulajdonhoz való jogának gyakorlására is kihatással lévő] korlátozások rendeleti szinten történő (újból) megjelenítését, megismétlését, részben pedig differenciálását jelenti is, mindezek miatt az Alkotmánybíróság megítélése szerint tehát szintén szükségesnek tekinthető.
- [79] 3.3. Az alapvető jog korlátozására a 3.2. pontban írtak szerint sarkalatos törvény, az Fftv. rendelkezéseiben került sor. A jogalkotó ezen alkotmányos elvárásnak tehát eleget tett: az ilyen módon rögzített egyes korlátozásokkal kapcsolatos, jelen esetben a feltételek mikénti igazolására és a kérelmező szervezeteknek a nyilvántartásba

történő bejegyzésére vonatkozó eljárási- és részletszabályokat azonban a jogalkotó már jogosult az ugyanezen törvény végrehajtására – a törvény felhatalmazása alapján [a jelen esetben ezt a nyilvántartásba vételre vonatkozóan az Fftv. 72. § f) pontja tartalmazza] – kiadott rendeletben, vagyis a törvénynél alacsonyabb jogforrási szinten meghatározni. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlatának megfelelően ez a szabályozási megoldás mindaddig, amíg a végrehajtási rendelet a törvényben rögzített korlátozó tartalomhoz képest új, elsőként a rendelet szintjén megjelenő elemet nem tartalmaz, megengedett (sőt valójában összetett szakjogi szabályozások esetében inkább tipikusnak tekinthető).

- [80] Amennyiben egy korlátozó tartalmú szabályozás megalkotásának szükségessége igazolható, az ezen szabályozásban megjelenő tényleges alapjogi korlátozás arányosságát az Alkotmánybíróság mindig a konkrét szabályozási környezet összességére tekintettel vizsgálja. A vizsgálat kizárólag alkotmányjogi és soha nem szakjogi vagy jogpolitikai szempontokon alapul; annak során az Alkotmánybíróság tartózkodik attól, hogy a jogalkotó által választott konkrét szabályozási megoldást célszerűségi szempontból értékelje, vagyis azzal kapcsolatban állást foglaljon, hogy az adott előírásban megjelenő konkrét korlátozásnál alkalmasabb eszköz a kívánt jogalkotói cél elérésére rendelkezésre állhatott-e, vagy szerencsésebb volna-e. Megállapításai kizárólag a tényleges korlátozó tartalomnak a védendő értékkel, elérni kívánt céllal fennálló arányosságára vonatkoznak. Mindezek miatt a jogalkotót, mindaddig amíg az arányosság követelménye nem sérül, viszonylag széles körű szabadság illeti meg az alkalmazandó eszközök, a szükségesnek tekinthető alapjogi korlátozások módjának és differenciáltságának meghatározása során. A jelen ügyre nézve ez az alábbiakat jelenti.
- [81] A törvényhozó a korábban már részletezett alkotmányosan igazolható célok és értékek elérése és védelme érdekében az Fftv.-ben azt a szabályozási koncepciót választotta, hogy a véges mennyiségben rendelkezésre álló termőföldet a potenciális földhasználók közül – csakis felülről zárt mértékig, és mezőgazdasági termelés céljából – a jövőben csak azok a (belföldi vagy tagállami illetőségű, illetve székhelyű) természetes- és jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek használhassák ténylegesen, akik (amelyek) igazolni tudják, hogy korábban már meghatározott ideje mezőgazdasági tevékenységet főtevékenységként folytattak; vagyis erre a jövőben is alkalmasak és képesek. Ennek biztosítására, ellenőrizhetővé tételére a földművesekről, mezőgazdasági termelőszervezetekről vezetett nyilvántartásba történő bejegyzési kötelezettséget írt elő számukra. A bejegyzéshez szükséges, az Fftv.-ben meghatározott konkrét feltételek igazolásának kötelezettségét, annak módját és a bejegyzési eljárás menetét a Kormány – a törvényalkotó felhatalmazása alapján – végrehajtási rendeletben szabályozta.
- [82] A különböző szakirányú képzettségek és gyakorlatok megléte mellett a földművesként, illetve mezőgazdasági termelőszervezetként történő elismerhetőséggel kapcsolatos törvényi szabályozási koncepció egyik lényegi eleme a korábban alaptevékenységként folytatott mezőgazdasági tevékenység. Ennek törvény szerinti összetevői: egyrészt a megelőző három évben folyamatosan végzett ilyen tevékenység, másrészt pedig, hogy mezőgazdasági termelőszervezet által értékesítésből szerzett árbevétel több mint felének a mező-, erdőgazdasági tevékenységből, illetve a kiegészítő tevékenységből származzon.
- [83] A szervezet mezőgazdasági termelőszervezetként való nyilvántartásba vételéhez a Korm. rendelet korábban hatályos 6. § (3) bekezdése a) pontja [jelenleg: (1) bekezdés a) pontja] értelmében ezért a kérelmezőnek igazolnia kellett, hogy a kérelem benyújtását megelőző öt évből legalább három évben értékesítésből nettó árbevétele származott, továbbá, hogy az éves értékesítése nettó árbevételének több mint a fele a mezőgazdasági tevékenysége folytatásából származott. A 6. § támadott, korábban hatályos (3b) bekezdésének második mondata úgy rendelkezett, hogy az átalakulás esetét leszámítva egyéb módon, de szintén jogutódlással létrejött szervezetek esetében ezen feltétel a jogelőd szervezet vonatkozásában nem vizsgálható [miközben az első mondat alapján az átalakulással létrejött szervezet esetén a jogelőd és a jogutód szervezet vonatkozásában is vizsgálni kell(ett)].
- [84] A Korm. rendelet korábbi szövegváltozata az említett megszorítást a jogutódlással létrejött szervezetekre nézve nem tartalmazta; 2018. június 19. napját megelőzően a (3b) bekezdés a következő tartalommal volt hatályos: „A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:39. §-a szerinti átalakulással létrejött szervezet esetében a (3) bekezdés a) pontjában foglaltak meglétét a jogelőd és jogutód szervezet vonatkozásában is vizsgálni kell.”. A 170/2023. (V. 12.) Korm. rendelettel módosított, 2023. június 15. napjától hatályos (3b) bekezdés úgy rendelkezett, hogy „[a] Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény szerinti átalakulással létrejött szervezet esetében a (3) bekezdés a) pontjában foglaltak meglétét a jogelőd és jogutód szervezet vonatkozásában is vizsgálni kell. A jogutódlás más formájával létrejött jogi személy esetében a (3) bekezdés a) pontjában foglaltak teljesülése nem feltétele a jogutód szervezet mezőgazdasági termelőszervezetként való nyilvántartásba vételének”. A jelenleg hatályos 6. § pedig egyáltalán nem tartalmaz (3b) bekezdést, új (5) bekezdése b) pont bb) alpontja pedig – bizonyos feltételekkel – szintén lehetővé teszi a jogelőd figyelembe vételét. Jól látható tehát, hogy az indítványozó által sérelmezett helyzet kizárólag 2018. június 19. és 2023. május 15. között állt fenn a jogutódlással, azon belül is az átalakulástól eltérő más módon történő jogutódlással létrejött szervezetek tekintetében.

- [85] Mindazonáltal megállapítható volt az is, hogy a jogalkotó kezdetektől fogva eltérően kívánta kezelni az újonnan alapított mezőgazdasági termelőszervezeteket a jogutódlás révén létrejött ilyen szervezetektől. Erre utal az, hogy a Korm. rendeletnek az előbbiekre vonatkozó 7. §-a mellett, hogy nem várta el a 6. § (3) bekezdés a) pontjában írt teljesítését [csak a b); c) és d) pontokban írt feltételekét]; a kezdetektől fogva előírta az újonnan alapított termelőszervezetek számára, hogy a kérelem benyújtásához csatolniuk szükséges annak igazolását, hogy nem jogutódlással jöttek létre.
- [86] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint annak is megállapítható racionális indoka, hogy – igaz, csak egy bizonyos időszakban, de – a jogalkotó a jogutódlással létrejött szervezetek között is differenciált abban a tekintetben, hogy a jogutód szervezetnek a kérdéses feltételeknek való megfelelése igazolásával összefüggésben a feltételek teljesítése a jogelőd vonatkozásában is vizsgálendő volt-e, vagy sem.
- [87] A Ptk.-nak a jogi személyek jogutódlással történő létrehozására vonatkozó, a Harmadik könyv V. címében található szabályai értelmében az átalakulás során a jogi személy más típusú jogi személlyé történő átalakulása során általános jogutódlás történik; az átalakuló jogi személy megszűnik és jogai, valamint kötelezettségei a létrejövő új jogi személyre összességükben szállnak át (általános jogutódlás) [lásd: Ptk. 3:39. §]. Ezzel szemben szétválás esetén egy már létező, működő jogi személy több különböző jogi személyre szétválhat. Míg különválás esetén a jogelőd jogi személy is megszűnik és teljes vagyona az újonnan létrejött több különböző jogi személyre, mint jogutódra száll át; addig kiválás esetén a jogelőd jogi személy is fennmarad, és vagyonának csak egy része száll át a kiválással létrejövő jogutód jogi személyre (vagy személyekre). Egyik esetben sem következik be tehát általános jogutódlás (mint ahogy egyesülés esetén sem): megállapítható tehát, hogy a jogok és kötelezettségek átszállása tekintetében valamennyi más, jogutódlással létrejött jogi személy helyzete különbözik az átalakulással keletkezőétől. Mindezek miatt az Alkotmánybíróság megítélése szerint, amennyiben a jogalkotó úgy ítélte meg – hacsak egy néhány éves átmeneti időszakban is –, hogy a mezőgazdasági termelőszervezetként történő elismeréshez szükséges feltételek teljesítésének igazolása szempontjából az átalakulással létrejött és a más jogutódlási módokkal létrehozott egyéb jogi személyek között differenciálni szükséges abból a szempontból, hogy a Korm. rendelet 6. § (1) bekezdés a) pontjában írt feltételek teljesítése szempontjából vizsgálható-e a jogelőd is, annak észszerű, alkotmányosan igazolható indoka lehetett a jogutódlás általános jellege tekintetében az ilyen szervezetek között kétségtelenül fennálló különbség.
- [88] Mivel a szétválással (különválás, kiválás) történő jogutódlás esetében mindig a konkrét jogutódlási viszonyok egyedi jellemzői alapján lehetne (lehetett volna) csak meghatározni, hogy az egyes jogutód szervezetek a – korábban mezőgazdasági termelőszervezetként már bejegyzett és működő – jogelőd vagyonából, az általa folytatott tevékenységi körökből mit és milyen terjedelemben jogosult jogutódként „tovább vinni”, általános szabályként – szem előtt tartva az Fftv.-ben rögzített, a földhasználattal kapcsolatos alkotmányosan igazolható célokat – az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem lett volna lehetséges általános szabályként előírni a Korm. rendeletben a szétválással létrejött jogutód szervezetek vonatkozásában a jogelőd szervezet vizsgálatát. (Ettől független kérdés, hogy ez a probléma diszpozitív szabályozással esetleg – hasonlóan a hatályos szabályozáshoz – áthidalható lett volna. Mivel az Alkotmánybíróság a saját töretlen gyakorlata értelmében nem foglalhat állást és ezért nem is vizsgálja, hogy több elképzelhető, alkotmányosan még elfogadható szabályozási megoldás közül a jogalkotó a konkrét esetekben a kívánt cél elérése érdekében legmegfelelőbbet választotta-e; ennek a kérdésnek a jelen ügy megítélése szempontjából nem volt relevanciája.)
- [89] Kétségtelen ugyanakkor az is, hogy a jogalkotó által választott, az indítványozó által kifogásolt koncepció egy adott időszakban (2018. június 19-től 2023. május 15-ig) kizárta, hogy egy kiválással létrejött jogi személy saját – vagy akár jogelődje – jogán teljesíteni tudja a mezőgazdasági termelőszervezetként történő nyilvántartásba vételhez igazolni szükséges feltételeket. Ez a mezőgazdasági tevékenységet folytatni kívánók, azok közül is a kiválás útján létrehozott azon jogi személyek számára, amelyeknek a folytatni kívánt gazdasági tevékenységéhez a mezőgazdasági termelőszervezetként történő elismerés elengedhetetlen vagy akár csak célszerű lett volna, a vállalkozáshoz való joguk legsúlyosabb korlátozását eredményezhette. A korlátozás alkotmányosságának vizsgálata során ezért az Alkotmánybíróságnak erre a tényre is figyelemmel kellett lennie.
- [90] 3.4. Amint arra a jelen határozat IV.1.1. pontjában a XII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos gyakorlat áttekintése is kitért, a vállalkozáshoz való jog bár (általánosságban) alapjogként biztosítja bárki számára a vállalkozáshoz, üzleti tevékenység kifejtéshez való jogot (a vállalkozóvá válást); az tartalmában mindig egy bizonyos, a vállalkozások számára az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének – esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korlátozott – biztosítását jelenti. Nem korlátozhatatlan jog tehát, és ezen alapjogra hivatkozással senkinek sincs alanyi joga egy meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek egy adott vállalkozási jogi formában történő gyakorlásához. Az Alkotmánybí-

róság a vállalkozáshoz való alapjog alkotmányos tartalmának a meghatározása során arra is rámutatott korábban, hogy a vállalkozáshoz való jognak nem tulajdonítható olyan jelentés, amely szerint a már működő vállalkozásokra vonatkozó jogi környezet módosíthatatlan lenne; amennyiben a jogalkotó a gyakorlati tapasztalatok alapján úgy ítéli meg, hogy a korábban létező feltételrendszer a kívánt célok elérése, a gazdasági-jogi környezet változása, a fogyasztók érdekei stb., vagy például – mint jelen esetben is – a korábbi szabályozással kapcsolatban feltárt visszaélések elkerülése érdekében más feltételekkel hatékonyabban biztosítható, a korábbi feltételeken, feltételrendszereken (az alkotmányosság keretein belül) saját döntése alapján bármikor változtathat.

- [91] Az Alkotmánybíróság korábban már – elsősorban a koncessziós szerződések rendszerére való áttérés kapcsán (pl. dohány-kiskereskedelem, e-cigaretta kiskereskedelem, szerencsejáték/kaszinó üzemeltetés) – vizsgált olyan jogszabálymódosításokat, amelyek a piaci szereplők egy részét eleve elzárta egy adott vállalkozási tevékenység folytatásától, ilyen tevékenység hatósági engedélyezésétől (adott esetben olyanokat is, akik az adott tevékenységet korábban jogszerűen már folytatták) [vö.: 3194/2014. (VII. 15.) AB határozat; 3292/2017. (XI. 20.) AB határozat; 3/2020. (I. 3.) AB határozat; 26/2013. (X. 4.) AB határozat]. Ezekben a döntésekben úgy foglalt állást, hogy az elérni kívánt alkotmányos célokkal összefüggésben adott esetben az sem tekinthető aránytalan korlátozásnak, ha a jogalkotó egyes gazdasági tevékenységek végzéséhez szükséges feltételrendszert olyan módon változtat meg, hogy az akár olyan eredményre is vezethet, amelyben a szabályozással érintett tevékenység ellátása a jövőben nem lesz mindenki számára vállalkozás formájában elérhető; sőt, kivételes esetben még az sem, ha esetleg olyan személyek lesznek kénytelenek annak következtében a korábbi vállalkozási tevékenységükkel felhagyni, akik azt ebben a formában korábban már az addig szükséges hatósági engedély(ek) birtokában jogszerűen (és esetleg hosszabb időn keresztül is) végezheték. Az utóbbi személyek vonatkozásában – a kapcsolódó szabályozási környezetre tekintettel – differenciáltan ítélte meg a jogszabályváltozás következményeit aszerint, hogy az új szabályok alapján az érintettnek lehetősége van-e újabb engedély alapján (esetleg ezt megelőzően pályázat útján) a korábbi tevékenységét vállalkozás formájában újra folytatni, vagy sem. Ezek körében kizárólag az elektronikus cigaretták kiskereskedelmével kapcsolatos jogszabályváltozásokkal összefüggésben állapított meg alaptörvény-ellenességet; mégpedig kifejezetten amiatt, hogy ebben az esetben az utóbbi kérdésre nemleges válasz volt adható [lásd: 3/2020. (I. 3.) AB határozat]. Azonban a részben utólagos normakontroll hatáskörben, részben alkotmányjogi panasz alapján folytatott ezen eljárás során az alaptörvény-ellenesség abban az ügyben sem annak kapcsán került megállapításra, hogy a korábban jogszerűen folytatott vállalkozási tevékenység a jövőben valamely indítványozó számára ellehetetlenült, hanem amiatt, hogy a jogalkotó nem alkotott olyan szabályokat a módosítással összefüggésben, amely lehetővé tette volna az érintettek számára a vállalkozáshoz való joguk – korábbi vállalkozási tevékenységükkel való (kényszerű) felhagyást eredményező – korlátozásával összefüggésben a kompenzációt (mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség).
- [92] Mindezen szempontok alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az időközben már hatályon kívül helyezett támadott szabály és az indítványozó egyedi helyzetének összevetése alapján a jelen ügyben megállapítható-e az Abtv. 41. § (3) bekezdése alkalmazásával, hogy a már hatálytalan jogszabály alaptörvény-ellenes volt.
- [93] Az Alkotmánybíróság elsőként megállapította, hogy az indítványozó vonatkozásában a sérelmezett rendelkezés alkalmazása nem zárta el őt a választott elsődleges gazdasági tevékenysége [0142. egyéb szarvasmarha tenyésztése] folytatásától; tekintettel arra is, hogy az egyrészt nem kizárólag saját jogcímen használt termőföld igénybevételel folytatható, másrészt pedig az indítványozó az interneten nyilvánosan is elérhető adatbázisok tanúsága szerint jelenleg is működő, a 2022-es adóévre nézve százmilliós nagyságrendű adózott eredményt előállító vállalkozás. Másodsorban megállapította azt is, hogy az indítványozó kiválással történő megalakulására 2020-ban, azaz az indítványában támadott szabályozás hatályban léte alatt került sor. Ezért a kiválással kapcsolatos – nyilvánvalóan a jogelőddel együttesen meghozott – gazdasági döntése kialakításakor tudomással kellett bírnia a mezőgazdasági termelőszervezetként történő bejegyzéshez szükséges igazolásokra és a feltételek teljesítésével kapcsolatos hatósági számítási módokra vonatkozó jogszabályi előírásokkal. Önmagában sem az, hogy korábban eltérő rendelkezések alapján saját jogon is kérhette volna a nyilvántartásba történő felvételét; sem pedig az, hogy megalakulását követően, de még a korábbi rendeleti szabályok alkalmazásával született bírósági döntés más jogi személy ügyében a jogelőd szervezet által teljesített feltétel vizsgálhatóságáról döntött egy kiválással létrejött szervezet esetében, nem jelenti azt, hogy az indítványozóra nézve ne lett volna irányadó az Alkotmánybíróságnak a vállalkozáshoz való jog kapcsán rögzített azon elvi megállapítása, miszerint annak gyakorlására, a vállalkozóvá válásra a mindenkori közgazdasági-jogi környezet szerint van lehetőség, adott esetben specifikus jogi feltételeknek való megfelelés kötelezettsége mellett.
- [94] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alapvetően az Fftv.-ben támasztott, de a gyakorlatban a korábban hatályos rendeleti szabályokban realizálódó feltételek, mint a vállalkozáshoz való jogra is kiható korlátozást

sok tekintetében nem állapított meg aránytalanságot, így a XII. cikk (1) bekezdésének sérelmét sem tartotta megállapíthatónak.

- [95] 3.5. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványozó alkotmányjogi panaszának az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított eleme, a Korm. rendelet 6. § (3b) bekezdése második mondatának az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésére és a XIII. cikk (1) bekezdésére alapított alaptörvény-ellenesség megállapítása vonatkozásában elutasította.
- [96] 4. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a fentiektől függetlenül a jelen ügy kapcsán lényegesnek tartotta megjegyezni az alábbiakat.
- [97] Amint arra a jelen tervezet már korábban is utalt, a Korm. rendelet vizsgált szabályát a jogalkotó előbb – a 170/2023. (V. 12.) Korm. rendelettel, 2023. május 15. napjával – akként módosította, hogy ezen időponttól kezdve az átalakulástól eltérő más, jogutódlással történő módon létrejött jogi személyek vonatkozásában a 6. § (1) bekezdés a) pontjában írt feltétel igazolása már nem volt többé szükséges a nyilvántartásba történő bejegyzéshez. Ezt követően pedig a 31/2024. (II. 24) Korm. rendelet az egész 6. § teljes átalakításával 2024. február 25. napjától a 6. § új – a korábbi (3b) bekezdés tartalmának lényegesen történő módosítását átvevő – (5) bekezdése b) pont bb) alpontjában a következő tartalommal szabályozta újra a szétválással létrejött szervezetek kérelméhez kapcsolódó igazolások rendszerét: „b) nem számítható be a jogelőd jogi személynek, illetve jogelőd jogi személyeknek a kérelem benyújtását megelőző öt évben mezőgazdasági tevékenysége folytatásából származó nettó árbevétele [...] bb) a Ptk. 3:45. §-a szerinti szétválással létrejött jogi személy esetében, kivéve, ha a szétválással létrejött jogi személy főtevékenysége megfeleltethető valamely mező- vagy erdőgazdasági tevékenységnek”. Ebből adódóan az indítványozó, akinek főtevékenysége „Egyéb szarvasmarha tenyésztése” – amint arra az agrárminiszter állásfoglalása is utal – legkésőbb 2023. május 15. napja óta már a sérelmezett igazolási kötelezettség kényszere nélkül is eredményesen kérhette, vagy amennyiben nem élt ezzel a lehetőséggel, kérhette volna a mezőgazdasági termelőszervezetként történő nyilvántartásba vételét.

Budapest, 2024. július 2.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/100/2023.

• • •